Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 14 mars 2013*

”Konkurrens — Artikel 101.1 FEUF — Tillämpning av motsvarande nationell lagstiftning — Domstolens behörighet — Bilaterala avtal mellan försäkringsbolag och bilverkstäder gällande timersättning vid reparationer — Timersättningen höjs i förhållande till det antal försäkringsavtal som tecknats genom verkstädernas förmedling i egenskap av mellanhänder för försäkringsbolagen — Begreppet avtal med konkurrensbegränsande syfte”

I mål C-32/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Ungern) genom beslut av den 13 oktober 2010, som inkom till domstolen den 21 januari 2011, i målet

Allianz Hungária Biztosító Zrt.,

Generali-Providencia Biztosító Zrt.,

Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége,

Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft,

Paragon-Alkusz Zrt., som inträtt i Magyar Opelkereskedők Bróker Kfts ställe,

mot

Gazdasági Versenyhivatal,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna M. Ilešič (referent), A. Borg Barthet, M. Safjan och M. Berger,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 7 juni 2012,

* Rättegångsspråk: ungerska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Allianz Hungária Biztosító Zrt., genom Z. Hegymegi-Barakonyi och P. Vörös, ügyvédek,

— Generali-Providencia Biztosító Zrt., genom G. Fejes och L. Scheuer-Szabó, ügyvédek,

— Ungerns regering, genom M.Z. Fehrér, K. Szíjjártó och K. Molnár, samtliga i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom V. Bottka, L. Malferrari och M. Kellerbauer, samtliga i egenskap av ombud,

— Eftas övervakningsmyndighet, genom X. Lewis och M. Schneider, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 25 oktober 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 101.1 FEUF.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan bolagen Allianz Hungária Biztosító Zrt. (nedan kallat Allianz), Generali-Providencia Biztosító Zrt. (nedan kallat Generali), Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft (nedan kallat Peugeot Márkakereskedők), Paragon-Alkusz Zrt, som inträtt i Magyar Opelkereskedők Bróker Kfts ställe, (nedan kallat Opelkereskedők) samt branschorganisationen Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége (nedan kallad GÉMOSZ), å ena sidan, och Gazdasági Versenyhivatal (den ungerska konkurrensmyndigheten), å andra sidan, avseende myndighetens beslut att ålägga dessa bolag samt Porsche Biztosítási Alkusz Kft (nedan kallat Porsche Biztosítási) böter för att ha ingått en grupp av avtal med konkurrensbegränsande syfte (nedan kallat det angripna beslutet).

Tillämpliga bestämmelser

Ungersk rätt

3 I ingressen till 1996 års lag nr LVII. om förbud mot otillbörliga eller konkurrensbegränsande affärsmetoder (A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény) (nedan kallad Tpvt) anges följande:

”Med hänsyn till dels det allmänna intresset av att säkerställa konkurrensen på marknaden, vilket skapar ekonomisk effektivitet och social utveckling, dels de konsumenters och näringsidkares intresse vilka iakttar tillbörligt handelsbruk, är det nödvändigt att staten säkerställer sund och fri ekonomisk konkurrens genom lagstiftning. För detta ändamål måste det antas konkurrenslagstiftning som förbjuder affärsmetoder som strider mot lojal konkurrens eller som begränsar konkurrensen och som förhindrar företagskoncentrationer som är skadliga för konkurrensen, samtidigt som lagen säkerställer att nödvändiga organisatoriska och formella villkor efterlevs. Parlamentet antar för detta ändamål – med beaktande av kravet på tillnärmning av ungerska rättstraditioner på konkurrenslagstiftningens område till Europeiska gemenskapens lagstiftning – följande lag ...”

4 I artikel 11.1 och 11.2 Tpvt, med rubriken ”Förbud mot konkurrensbegränsande avtal”, föreskrivs följande:

”1. Följande är förbjudet: alla avtal mellan företag, samordnade förfaranden och beslut av företagssammanslutningar, offentligrättsliga organ, föreningar eller andra liknande organisationer …, som har till syfte eller resultat, eller kan ha som resultat, att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen. Avtal mellan företag som inte är oberoende i förhållande till varandra ska inte omfattas av denna definition.

2. Förbudet är särskilt tillämpligt på

a) direkt eller indirekt fastställande av inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor,

b) begränsning eller kontroll av produktion, distribution, teknisk utveckling eller investeringar,

c) uppdelning av inköpskällor, begränsning av inköpsutbud och uteslutande av vissa konsumenter från köp av vissa produkter,

d) uppdelning av marknaden, uteslutande från försäljning eller begränsning av valet av försäljningsmetoder,

[upphävt]

f) förhindrande av inträde på marknaden,

g) diskriminering av någon av handelsparterna, i de fall transaktionerna är likvärdiga eller avser samma värde, till exempel vid fastställande av priser, betalningsfrister, villkor eller metoder för köp och försäljning, varigenom någon av handelsparterna får en konkurrensnackdel, samt

h) sådana villkor för att ingå avtal enligt vilka någon av parterna åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.”

5 Enligt skälen till Tpvt har förslaget till artikel 11 motiverats av följande överväganden:

”De mest väsentliga förändringarna och ekonomiska efterverkningarna förväntas inom kartellrätten. Den främsta orsaken till förändringarna är tillnärmning av lagstiftningen. … Artikel 85 i EEG-fördraget innehåller ett allmänt förbud mot konkurrensbegränsande samverkan, och detta förbud omfattar såväl horisontell som vertikal samverkan. … Vad gäller konkurrensbegränsande samverkan bekräftas principen om förbud i förslaget, i likhet med det som föreskrivs i lagen om kapitalmarknader och i artikel 85 i EEG-fördraget. Detta innebär att principen om ett allmänt förbud mot konkurrensbegränsande samverkan fastställs genom lagstiftningen, vartill knyts en undantagsordning samt vissa avvikelser. … Enligt förslaget innebär artikel 11.1, i likhet med lagen om kapitalmarknader, inte enbart ett förbud mot alla metoder som begränsar eller eliminerar (hindrar) normal konkurrens, utan även, med tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget, alla metoder som snedvrider konkurrensen. … Utöver det allmänna förbudet mot konkurrensbegränsande samverkan förekommer i förslaget – med inspiration av den lagstiftningslösning som tillämpas i lagen om kapitalmarknader och i artikel 85 i EEG-fördraget – en icke-uttömmande förteckning över exempel på avtal som typiskt sett begränsar konkurrensen. Denna uppräkning är mer omfattande än den som förekommer i lagen om kapitalmarknader och är snarare jämförbar med den förteckning över olika typer av konkurrensbegränsande samverkan som förekommer i artikel 85.1 i EEG-fördraget.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

6 De ungerska försäkringsbolagen, bland annat Allianz och Generali, kommer en gång per år överens med bilverkstäder om tillämpliga villkor och priser för reparationer som försäkringsbolagen ska ersätta när försäkrade fordon har skadats. Verkstäderna kan således direkt utföra reparationer i enlighet med de villkor och priser som har överenskommits med försäkringsbolagen.

7 Ett antal återförsäljare av vissa bilmärken, vilka även tillhandahåller service och reparationer, gav efter årsskiftet 2002-2003 den nationella branschorganisationen för märkesåterförsäljare, GÉMOSZ, i uppgift att för deras räkning årligen förhandla fram ramavtal med försäkringsbolagen gällande tillämpliga timersättningar vid reparation av skadade fordon.

8 Dessa återförsäljare är knutna till försäkringsbolagen i dubbelt hänseende. De både reparerar försäkrade fordon för försäkringsbolagens räkning när skador har uppstått och fungerar som mellanhänder för dessa bolag genom att, i egenskap av fullmaktshavare för deras egna försäkringsmäklare eller anknutna mäklare, förmedla trafikförsäkringar till sina kunder vid köp eller reparation av fordon.

9 GÉMOSZ och Allianz ingick under åren 2004 och 2005 ramavtal med varandra. Allianz har därefter ingått individuella avtal med återförsäljarna i enlighet med ramavtalen. Enligt ramavtalen skulle återförsäljarna vid reparationer av skadade fordon uppbära höjd ersättning om trafikförsäkringar från Allianz uppgick till en viss procent av de försäkringar återförsäljaren hade sålt.

10 Generali ingick under denna period inga ramavtal med GÉMOSZ utan individuella avtal med återförsäljarna. Även om dessa individuella avtal inte innehöll någon skriftlig klausul om höjd ersättning till skillnad från de avtal som Allianz hade ingått, konstaterade den ungerska konkurrensmyndigheten ändå att Generali i praktiken tillämpade liknande kommersiella incitament.

11 Konkurrensmyndigheten bedömde i det omtvistade beslutet att dessa avtal samt andra avtal som de fem klagandena i målet vid den nationella domstolen och Porsche Biztosítási hade ingått stred mot artikel 11 Tpvt. Avtalen kan kategoriseras enligt följande:

— Horisontella avtal bestående av tre beslut som GÉMOSZ hade antagit under åren 2003–2005 varigenom fastställdes rekommenderade priser för märkesåterförsäljarna vid reparation av fordon, vilka gällde för försäkringsbolagen.

— Ramavtal som ingicks under åren 2004 och 2005 mellan GÉMOSZ och Allianz samt individuella avtal som ingicks under samma period mellan återförsäljare av vissa bilmärken, å ena sidan, och Allianz och Generali, å andra sidan, enligt vilka timersättningen vid reparationer berodde på uppnått resultat vid förmedlingen av försäkringsavtal.

— Diverse avtal som ingicks under åren 2000–2005 mellan Allianz och Generali, å ena sidan, och Peugeot Márkakereskedők, Opelkereskedők och Porsche Biztosítási i egenskap av försäkringsmäklare, å andra sidan, vilkas syfte var att påverka återförsäljarnas affärsmetoder bland annat genom att fastställa det minsta antalet, eller den minsta procentandelen, trafikförsäkringsavtal som mäklaren måste uppnå under en viss period och genom att föreskriva en bonus för mäklaren i förhållande till hur många försäkringsavtal denne förmedlat åt försäkringsbolagen.

12 Konkurrensmyndigheten bedömde att denna grupp av avtal, betraktade både var för sig och sammantaget, hade till syfte att begränsa konkurrensen på marknaderna för trafikförsäkringsavtal respektive bilreparationer. Konkurrensmyndigheten ansåg vidare att artikel 101 FEUF inte var tillämplig på dessa avtal, eftersom handeln inom gemenskapen inte påverkades. Avtalen kunde således endast anses rättsstridiga enligt nationell konkurrensrätt. På grund av denna rättsstridighet förbjöd

konkurrensmyndigheten fortsatt bruk av dessa metoder och ålade Allianz böter till ett belopp på 5 319 000 000 HUF, Generali böter på 1 046 000 000 HUF, GÉMOSZ böter på 360 000 000 HUF, Peugeot Márkakereskedők böter på 13 600 000 HUF och Opelkereskedők böter på 45 000 000 HUF.

13 Fővárosi Bíróság (Budapests domstol) ändrade till följd av en talan om ogiltigförklaring från klagandena delvis det omtvistade beslutet. Den domen överklagades emellertid till Fővárosi Ítélőtábla (Budapests appellationsdomstol) som fastställde konkurrensmyndighetens beslut i dess helhet.

14 Klagandena överklagade sistnämnda dom till Legfelsőbb Bíróság (högsta domstolen) och gjorde bland annat gällande att de ifrågavarande avtalen inte hade till syfte att begränsa konkurrensen.

15 Legfelsőbb Bíróság konstaterade att lydelsen i artikel 11.1 Tpvt nästan är identisk med lydelsen i artikel 101.1 FEUF. Den tolkning av artikel 11 Tpvt som slutligen tillämpas på de ifrågavarande avtalen skulle således i framtiden även påverka tolkningen av artikel 101 FEUF i Ungern. Legfelsőbb Bíróság påpekade även att det föreligger ett klart intresse av att de bestämmelser eller begrepp som har hämtats från unionsrätten tolkas på ett enhetligt sätt. Legfelsőbb Bíróság konstaterade vidare att domstolen ännu inte uttalat sig avseende frågan huruvida sådana avtal som de ifrågavarande i det nationella målet kan anses utgöra ”avtal som till sin art har till syfte att begränsa konkurrensen”.

16 Mot denna bakgrund beslutade Legfelsőbb Bíróság att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Kan bilaterala avtal mellan ett försäkringsbolag och vissa bilverkstäder, eller mellan ett försäkringsbolag och en sammanslutning av bilverkstäder – enligt vilka den timersättning som försäkringsbolaget betalar till verkstaden vid reparation av fordon som är försäkrade hos försäkringsbolaget är beroende bland annat av det antal och den procentandel försäkringar som tecknats med försäkringsbolaget via verkstaden som mellanhand – anses strida mot artikel 101.1 FEUF på grund av att de skulle ha till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom den inre marknaden?”

Domstolens behörighet

17 Allianz, Generali, den ungerska regeringen och Europeiska kommissionen anser att domstolen är behörig att besvara tolkningsfrågan trots att artikel 101.1 FEUF inte är tillämplig i det nationella målet på grund av att de ifrågavarande avtalen inte påverkar handeln inom gemenskapen.

18 Kommissionen har åberopat den särskilda anknytning som finns mellan artikel 101 FEUF och artikel 11 Tpvt och har i detta avseende fått medhåll av Generali och den ungerska regeringen under den muntliga förhandlingen. Denna anknytning består enligt kommissionen inte enbart i att samma begrepp används i de båda bestämmelserna, utan följer även av systemet med decentraliserad tillämpning av konkurrensrätten, vilket har inrättats genom rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (EGT L 1, s. 1). Det framgår för övrigt av beslutet om hänskjutande att Legfelsőbb Bíróság kommer att följa den vägledning som domstolen tillhandahåller och kommer att tillämpa domstolens anvisningar på ett enhetligt sätt såväl på rent inhemska situationer som på sådana situationer där artikel 101 FEUF är parallellt tillämplig. Allianz har bland annat gjort gällande att det föreligger ett unionsintresse av att en bestämmelse som har hämtats från unionsrätten tolkas på ett enhetligt sätt.

19 Enligt artikel 267 FEUF är domstolen behörig att meddela förhandsavgöranden angående tolkningen av fördragen samt av unionsinstitutionernas rättsakter. Inom ramen för samarbetet mellan domstolen och de nationella domstolarna, som införts genom denna artikel, ankommer det uteslutande på den nationella domstolen att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje mål bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till

domstolen. Domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser tolkningen av en unionsbestämmelse (se dom av den 21 december 2011 i mål C-482/10, Cicala, REU 2011, s. I-14139, punkterna 15 och 16 samt där angiven rättspraxis).

20 Med tillämpning av denna rättspraxis har domstolen vid ett flertal tillfällen förklarat sig vara behörig att meddela förhandsavgörande beträffande unionsbestämmelser i fall då omständigheterna i det nationella målet inte omfattades av unionsrättens direkta tillämpningsområde, men då dessa bestämmelser hade blivit tillämpliga genom nationell rätt när regleringen i nationell lagstiftning av rent inhemska situationer anpassas till den reglering som har valts i unionsrätten. I sådana situationer föreligger det nämligen ett klart unionsintresse av att de bestämmelser eller begrepp som har hämtats från unionsrätten tolkas på ett enhetligt sätt, oberoende av de omständigheter under vilka de ska tillämpas, detta för att i framtiden förhindra skilda tolkningar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 oktober 1990 i de förenade målen C-297/88 och C-197/89, Dzodzi, REG 1990, s. I-3763, punkt 37, svensk specialutgåva, volym 10, s. 531, av den 17 juli 1997 i mål C-28/95, Leur-Bloem, REG 1997, s. I-4161, punkt 27 och 32, av den 11 januari 2001 i mål C-1/99, Kofisa Italia, REG 2001, s. I-207, punkt 32, av den 14 december 2006 i mål C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, REG 2006, s. I-11987, punkt 19, av den 11 december 2007 i mål C-280/06, ETI m.fl., REG 2007, s. I-10893, punkt 21, av den 20 maj 2010 i mål C-352/08, Modehuis A. Zwijnenburg, REU 2010, s. I-4303, punkt 33, samt av den 18 oktober 2012 i mål C-603/10, Pelati, punkt 18).

21 Vad beträffar förevarande begäran om förhandsavgörande erinrar domstolen om att det huvudsakliga innehållet i artikel 101.1 FEUF ordagrant har återgivits i artikel 11.1 och 11.2 Tpvt. Det framgår vidare klart av ingressen och skälen till Tpvt att den ungerska lagstiftaren har önskat tillnärma ungersk konkurrensrätt till de unionsrättsliga konkurrensbestämmelserna och att syftet med artikel 11.1 Tpvt är att ”med tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget”, numera artikel 101 FEUF, förbjuda ”alla metoder som snedvrider konkurrensen”. Det får således anses utrett att den ungerska lagstiftaren har avsett att inhemska situationer och de situationer som regleras av unionsrätten ska behandlas lika.

22 Av beslutet om hänskjutande framgår dessutom att Legfelsőbb Bíróság anser att begreppen i artikel 11.1 Tpvt verkligen ska tolkas på samma sätt som motsvarande begrepp i artikel 101.1 FEUF. Legfelsőbb Bíróság anser sig följaktligen i detta avseende vara bunden av domstolens tolkning av dessa begrepp.

23 Domstolen är således behörig att besvara den ställda frågan avseende tolkningen av artikel 101.1 FEUF även om det fall som är aktuellt i det nationella målet inte direkt regleras genom denna fördragsbestämmelse.

Upptagande till sakprövning av begäran om förhandsavgörande

24 Den ungerska regeringen har bestritt att begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning på grund av att den hänskjutande domstolens redogörelse för omständigheterna i målet inte innehåller tillräckliga uppgifter för att EU-domstolen ska kunna lämna ett användbart svar på den ställda frågan. Den ungerska regeringen har bland annat gjort gällande att för att pröva huruvida de bilaterala avtal som avses i begäran om förhandsavgörande har ett konkurrensbegränsande syfte ska inte enbart avtalen i sig beaktas utan även hela systemet av avtal och den omständigheten att dessa avtal sinsemellan förstärker varandras effekt.

25 Även Eftas övervakningsmyndighet har, utan att bestrida att begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning, påpekat att den hänskjutande domstolen inte har klargjort det ekonomiska och juridiska sammanhang i vilket de ifrågavarande avtalen ingår, vilket försvårar för domstolen att lämna ett användbart svar.

26 En begäran från en nationell domstol kan endast avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se, bland annat, dom av den 13 mars 2001 i mål C-379/98, PreussenElektra, REG 2001, s. I-2099, punkt 39, av den 5 december 2006 i de förenade målen C-94/04 och C-202/04, Cipolla m.fl., REG 2006, s. I-11421, punkt 25, samt av den 15 november 2012 i mål C-180/11, Bericap Záródástechnikai, punkt 58).

27 Vad närmare gäller de uppgifter som ska lämnas till EU-domstolen i en begäran om förhandsavgörande, har dessa inte bara till syfte att göra det möjligt för EU-domstolen att lämna användbara svar till den nationella domstolen, utan också att ge såväl medlemsstaternas regeringar som andra berörda möjlighet att avge yttranden i enlighet med artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol. Det krävs att den nationella domstolen klargör den faktiska och rättsliga bakgrunden till de frågor som ställs, eller att den åtminstone förklarar de faktiska omständigheter som ligger till grund för dessa frågor (se dom av den 16 februari 2012 i mål C-25/11, Varzim Sol, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

28 Begäran om förhandsavgörande innehåller emellertid en tillräcklig redogörelse för de tillämpliga bestämmelserna och de faktiska omständigheterna i det nationella målet, och de uppgifter som lämnats av den hänskjutande domstolen gör det möjligt att avgöra tolkningsfrågans innebörd. Begäran har således gett berörda en verklig möjlighet att inkomma med synpunkter enligt artikel 23 i domstolens stadga, vilket för övrigt framgår av innehållet i de yttranden som inkommit till domstolen.

29 De uppgifter som har lämnats i begäran om förhandsavgörande gör det vidare möjligt för EU-domstolen att lämna ett användbart svar till Legfelsőbb Bíróság. I ett förfarande enligt artikel 267 FEUF, vilket grundar sig på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen, är den senare för övrigt endast behörig att tolka de unionsbestämmelser som tolkningsfrågan avser, nämligen artikel 101.1 FEUF. Det ankommer således inte på EU-domstolen, utan på Legfelsőbb Bíróság att tillämpa denna tolkning i förevarande fall och att slutligen bedöma huruvida de ifrågavarande avtalen – med beaktande av samtliga relevanta omständigheter i det nationella målet samt av det ekonomiska och juridiska sammanhang i vilket avtalen ingår – har till syfte att begränsa konkurrensen. Även om det antas att begäran om förhandsavgörande inte innehåller en tillräckligt detaljerad redogörelse för dessa omständigheter och sammanhang för att göra denna bedömning påverkar denna brist inte genomförandet av den uppgift som domstolen anförtrotts genom artikel 267 FEUF.

30 Av detta följer att begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning.

Prövning av tolkningsfrågan

31 Legfelsőbb Bíróság har ställt tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida artikel 101.1 FEUF ska tolkas så, att avtal varigenom försäkringsbolag som tillhandahåller trafikförsäkringar bilateralt överenskommer med biláterförsäljare som tillhandahåller service och reparationer eller med sammanslutningar av sådana återförsäljare, gällande den timersättning som försäkringsbolaget ska utge vid reparationer av fordon som är försäkrade genom bolaget, och enligt vilka timersättningen bland annat beror på det antal och den procentandel försäkringar som återförsäljaren sålt som mellanhand för försäkringsbolaget, kan anses ha ett konkurrensbegränsande syfte, i den mening som avses i denna artikel.

32 Allianz och Generali anser att sådana avtal inte har ett konkurrensbegränsande syfte och att de således enbart kan anses strida mot artikel 101.1 FEUF i den mån det visas att de faktiskt har ett konkurrensbegränsande resultat. Den ungerska regeringen och kommissionen föreslår däremot att

tolkningsfrågan ska besvaras jakande. Eftas övervakningsmyndighet anser att svaret på tolkningsfrågan beror på i vilken utsträckning dessa avtal är skadliga för konkurrensen, vilket det ankommer på Legfelsőbb Bíróság att bedöma.

33 Domstolen erinrar inledningsvis om att ett avtal måste ha ”till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom den inre marknaden” för att omfattas av förbudet i artikel 101.1 FEUF. Enligt fast rättspraxis alltsedan dom av den 30 juni 1966 i mål 56/65, LTM (REG 1966, s. 337; svensk specialutgåva, volym 1, s. 251), medför den omständigheten att detta rekvisit är alternativt, vilket markeras genom konjunktionen ”eller”, först att själva syftet med avtalet måste beaktas med hänsyn till det ekonomiska sammanhang i vilket det ska tillämpas.

34 Det är följaktligen inte nödvändigt att undersöka vad ett avtal har för resultat, om det redan har fastställts att det har ett konkurrensbegränsande syfte. Först i andra hand, om en analys av avtalets innehåll leder till slutsatsen att det inte uppvisar en tillräcklig grad av skadlighet för konkurrensen, ska avtalets verkningar prövas. För att avtalet ska kunna omfattas av förbudet krävs att det föreligger omständigheter som visar att konkurrensen faktiskt på ett märkbart sätt har hindrats, begränsats eller snedvridits (se dom av den 4 juni 2009 i mål C-8/08, T-Mobile Netherlands m.fl., REG 2009, s. I-4529, punkterna 28 och 30, av den 6 oktober 2009 i de förenade målen C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P och C-519/06 P, GlaxoSmithKline Services m.fl. mot kommissionen m.fl., REG 2009, s. I-9291, punkt 55, av den 4 oktober 2011 i de förenade målen C-403/08 och C-429/08, Football Association Premier League m.fl., REU 2011, s. I-9083, punkt 135, samt av den 13 oktober 2011 i mål C-439/09, Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, REU 2011, s. I-9419, punkt 34).

35 Skillnaden mellan begreppen ”överträdelse till följd av konkurrensbegränsande syfte” och ”överträdelse till följd av konkurrensbegränsande resultat” beror på att vissa former av samverkan mellan företag redan till sin art kan anses vara skadliga för den normala konkurrensen (dom av den 20 november 2008 i mål C-209/07, Beef Industry Development Society och Barry Brothers, REG 2008, s. I-8637, punkt 17, domen i det ovannämnda målet T-Mobile Netherlands m.fl., punkt 29, samt av den 13 december 2012 i mål C-226/11, Expedia, REU 2012, punkt 36).

36 Frågan huruvida ett avtal har ett konkurrensbegränsande syfte ska prövas i förhållande till avtalsbestämmelsernas lydelse, de mål som eftersträvas med avtalet samt det ekonomiska och juridiska sammanhang som avtalet ingår i (se domarna i de ovannämnda målen GlaxoSmithKline Services m.fl. mot kommissionen m.fl., punkt 58, Football Association Premier League m.fl., punkt 136, och Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, punkt 35). Vid bedömningen av detta sammanhang ska hänsyn även tas till de aktuella produkternas eller tjänsternas beskaffenhet samt till strukturen och de faktiska villkoren på den eller de relevanta marknaderna (se domen i det ovannämnda målet Expedia, punkt 21 och där angiven rättspraxis).

37 Även om parternas uppsåt inte är avgörande för bedömningen av huruvida avtal är konkurrensbegränsande, finns det inget som hindrar konkurrensmyndigheterna, nationella domstolar och EU-domstolen från att beakta detta (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet GlaxoSmithKline Services m.fl. mot kommissionen m.fl., punkt 58 och där angiven rättspraxis).

38 Domstolen har för övrigt redan slagit fast att för att ett avtal ska kunna anses ha ett konkurrensbegränsande syfte räcker det att det är ägnat att inverka negativt på konkurrensen. Med andra ord är det tillräckligt att det är konkret ägnat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom den inre marknaden. Frågan huruvida och i vilken mån ett avtal har en sådan verkan i verkligheten har endast betydelse när böterna ska beräknas och skadestånd bestämmas (se domen i det ovannämnda målet T-Mobile Netherlands m.fl., punkt 31).

39 Vad beträffar de avtal som avses i tolkningsfrågan erinrar domstolen om att de gäller den timersättning som försäkringsbolagen ska betala bilåterförsäljarna när dessa i egenskap av verkstäder reparerar skadade fordon. Enligt dessa avtal höjs ersättningen i förhållande till det antal och den procentandel försäkringar som återförsäljarna förmedlar åt försäkringsbolagen.

40 Genom dessa avtal knyts följaktligen ersättningen för reparation av skadade fordon till ersättningen för förmedlingen av trafikförsäkringar. Detta samband mellan två separata tjänster möjliggörs av den omständigheten att återförsäljarna uppträder i två egenskaper inför försäkringsbolagen, nämligen både i egenskap av mellanhänder eller mäklare som förmedlar trafikförsäkringar till sina kunder vid köp eller reparation av fordon och i egenskap av verkstäder som reparerar skadade fordon för försäkringsbolagens räkning.

41 Även om ett sådant samband mellan två i princip oberoende verksamheter inte med automatik innebär att avtalet har till syfte att begränsa konkurrensen kan detta samband ändå utgöra en betydelsefull omständighet vid bedömningen av huruvida avtalet till sin art är skadligt för den normala konkurrensen, vilket särskilt är fallet när verksamheternas oberoende i förhållande till varandra är en nödvändig förutsättning för normal konkurrens.

42 Det ska dessutom beaktas att ett sådant avtal inte bara påverkar en utan två marknader, i förevarande fall marknaden för trafikförsäkringar och marknaden för fordonsreparationer. Avtalets syfte bör således bedömas i förhållande till båda dessa relevanta marknader.

43 Den omständigheten att det i båda fallen rör sig om vertikala relationer utesluter inte, i motsats till vad Allianz och Generali förefaller tro, att avtalen i det nationella målet har ett konkurrensbegränsande syfte. Även om vertikala avtal till sin art ofta är mindre skadliga för konkurrensen än horisontella avtal kan de ändå under vissa omständigheter uppvisa en särskilt hög konkurrensbegränsande potential. Domstolen har således upprepade gånger fastslagit att ett vertikalt avtal haft till syfte att begränsa konkurrensen (se dom av den 13 juli 1966 i de förenade målen 56/64 och 58/64, Consten och Grundig mot kommissionen, REG 1966, s. 429, svensk specialutgåva, volym 1, s. 277, av den 1 februari 1978 i mål 19/77, Miller International Schallplatten mot kommissionen, REG 1978, s. 131, av den 3 juli 1985 i mål 243/83, Binon, REG 1985, s. 2015, samt domen i det ovannämnda målet Pierre Fabre Dermo-Cosmétique).

44 Vad beträffar bedömningen av de ifrågavarande avtalens syfte i förhållande till marknaden för trafikförsäkringar konstaterar domstolen att försäkringsbolagen, däribland Allianz och Generali, genom dessa avtal avser att behålla eller utöka sin marknadsandel.

45 Det är vedertaget att om det mellan de båda försäkringsbolagen fanns ett horisontellt avtal eller ett samordnat förfarande för att dela upp marknaden skulle ett sådant avtal eller förfarande kvalificeras som ett avtal eller förfarande med konkurrensbegränsande syfte och medföra att även de vertikala avtal som ingåtts för att genomföra avtalet eller förfarandet ansågs som rättsstridiga. Allianz och Generali har emellertid bestritt att de skulle ha ingått avtal eller samordnat sina förfaranden. De gör gällande att det i det omtvistade beslutet har konstaterats att ett sådant avtal eller förfarande inte föreligger. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida dessa påståenden är riktiga och, såvitt följer av nationell rätt, huruvida det finns tillräcklig bevisning för att fastställa att ett sådant avtal eller samordnat förfarande föreligger mellan Allianz och Generali.

46 Även om det inte föreligger något avtal eller samordnat förfarande mellan dessa försäkringsbolag ska det emellertid prövas huruvida de vertikala avtalen i det nationella målet, med beaktande av det ekonomiska och juridiska sammanhang i vilket de ingår, uppvisar en tillräcklig grad av skadlighet för konkurrensen på marknaden för trafikförsäkringar för att anses ha ett konkurrensbegränsande syfte.

47 Såsom den ungerska regeringen har gjort gällande kan detta bland annat vara fallet när den roll som enligt nationell rätt har tilldelats återförsäljare, vilka uppträder som mellanhänder eller försäkringsmäklare, kräver att dessa är oberoende i förhållande till försäkringsbolagen. Den ungerska regeringen har i detta avseende anfört att återförsäljarna inte uppträder i försäkringsbolagens namn utan för försäkringstagarens räkning. Mäklarens uppgift är härvid att föreslå den försäkringsform som bäst passar kunden inom utbudet från olika försäkringsbolag. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att, mot denna bakgrund och med hänsyn till försäkringstagarnas förväntningar, avgöra huruvida den normala konkurrensen på marknaden för trafikförsäkringar kan påverkas märkbart av avtalen i det nationella målet.

48 Dessa avtal ska även anses ha ett konkurrensbegränsande syfte om den hänskjutande domstolen bedömer att konkurrensen på denna marknad med hänsyn till det ekonomiska sammanhanget sannolikt riskerar att upphöra eller kraftigt försvagas till följd av avtalen. Vid bedömningen av denna risk ska den hänskjutande domstolen bland annat beakta marknadsstrukturen, förekomsten av alternativa distributionskedjor och deras respektive betydelse samt de berörda företagens marknadsandelar.

49 Vad därefter beträffar bedömningen av de ifrågavarande avtalens syfte i förhållande till marknaden för fordonsreparationer ska det beaktas att avtalen förefaller ha ingåtts på grundval av de ”rekommenderade priser” som fastställts i de tre beslut som GÉMOSZ antog under åren 2003–2005. Det ankommer mot denna bakgrund på den hänskjutande domstolen att bedöma dessa besluts exakta innebörd och innehåll (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 april 2009 i mål C-260/07, Pedro IV Servicios, REG 2009, s. I-2437, punkterna 78 och 79).

50 För det fall den hänskjutande domstolen borde bedöma att de beslut som GÉMOSZ har antagit under nämnda period verkligen hade till syfte att begränsa konkurrensen genom att reglera timersättningen vid fordonsreparationer och att försäkringsbolagen genom att ingå avtalen frivilligt hade givit dessa beslut verkan, vilket kan antas när försäkringsbolagen har slutit avtal direkt med GÉMOSZ, innebär rättsstridigheten av dessa beslut att även avtalen ska anses ha ett konkurrensbegränsande syfte.

51 Mot bakgrund av ovanstående överväganden ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Artikel 101.1 FEUF ska tolkas så, att avtal varigenom försäkringsbolag som tillhandahåller trafikförsäkringar bilateralt överenskommer med bilåterförsäljare som tillhandahåller service och reparationer eller med sammanslutningar av sådana återförsäljare, gällande den timersättning som försäkringsbolaget ska utge vid reparationer av fordon som är försäkrade genom bolaget, och enligt vilka timersättningen bland annat beror på det antal och den procentandel försäkringar som återförsäljaren sålt som mellanhand för försäkringsbolaget, kan anses ha ett konkurrensbegränsande syfte, i den mening som avses i denna artikel, om det – efter en individuell och konkret bedömning av avtalens innehåll och ändamål samt av det ekonomiska och juridiska sammanhang i vilket de ingår – framgår att avtalen till sin art kan anses vara skadliga för den normala konkurrensen på en av de relevanta marknaderna.

Rättegångskostnader

52 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 101.1 FEUF ska tolkas så, att avtal varigenom försäkringsbolag som tillhandahåller trafikförsäkringar bilateralt överenskommer med bilåterförsäljare som tillhandahåller service och reparationer eller med sammanslutningar av sådana återförsäljare, gällande den

timersättning som försäkringsbolaget ska utge vid reparationer av fordon som är försäkrade genom bolaget, och enligt vilka timersättningen bland annat beror på det antal och den procentandel försäkringar som återförsäljaren sålt som mellanhand för försäkringsbolaget, kan anses ha ett konkurrensbegränsande syfte, i den mening som avses i denna artikel, om det – efter en individuell och konkret bedömning av avtalens innehåll och ändamål samt av det ekonomiska och juridiska sammanhang i vilket de ingår – framgår att avtalen till sin art kan anses vara skadliga för den normala konkurrensen på en av de relevanta marknaderna.

Underskrifter